

МЕДИЧНІ ВІДХОДИ ТА COVID-19 В УКРАЇНІ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ Й ОСНОВНІ ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ

Данилюк Леся Романівна,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри трудового,
екологічного та аграрного права

Сьогодні питання поводження з відходами, в тому числі з медичними, в Україні мають ряд правових і організаційних проблем. Однак в умовах поширення COVID-19 належне управління медичними відходами стало особливо актуальним і важливим.

У чинному законодавстві України немає єдиного підходу навіть щодо розуміння медичних відходів. Так, в одному нормативно-правовому акті вони визначаються як відходи, що утворюються внаслідок медичного обслуговування у закладах, які в установленому порядку отримали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики (крім підприємств з виробництва фармацевтичної продукції та медичних відходів, що утворюються у побуті) [1]. Одночасно інший акт тлумачить їх як відходи, що утворюються в лікувально-профілактичних установах та інших закладах охорони здоров'я, що проводять медичні процедури, незалежно від форми власності, в установах і лікувально-профілактичних закладах санаторного лікування, аптеках, науково-дослідних інститутах і навчальних медичних закладах [2]. Тобто другий підхід є дещо ширшим. Проте в будь-якому випадку до медичних відходів не відносяться відходи, які за своїми характеристиками є медичними, але продукуються в ході звичайної життєдіяльності людини, тобто в побутовому процесі.

Відповідна теоретична дилема може стати підґрунтям для виникнення практичних проблем, особливо в контексті пандемії. Адже такі відходи як одноразові медичні маски, рукавиці, бахіли, тара з-під антисептичних засобів тощо, обсяги утворення яких збільшилися в рази, взагалі не належать до медичних відходів. Тоді як фактично за своїми ознаками вони є такими. Більше того, якщо вони використовувалися хворими особами, то їх слід вважати епідемічно небезпечними медичними відходами, які потребують спеціального поводження.

В цілому в Україні усі медичні відходи поділяються на відходи: категорії А – епідемічно безпечні медичні відходи; категорії В – епідемічно небезпечні медичні відходи; категорії С – токсикологічно небезпечні медичні відходи; категорії D – радіологічно небезпечні медичні відходи [1].

За статистикою, від 75–80% відходів, утворених закладами охорони здоров'я, що не мають контакту з біологічними рідинами пацієнтів, інфекційними хворими, наближені за складом до побутових відходів, а саме: відходи скла (пляшки, флакони, банки тощо), папір, канцелярське приладдя, упаковка, меблі, списаний м'який інвентар (халати, постільна білизна), діагностичне обладнання, яке втратило споживчі властивості. Решта медичних відходів 10–25%

належать до категорії небезпечних і можуть бути факторами ризику для навколишнього природного середовища і здоров'я людини [2].

Однак ймовірно, що за умов розповсюдження коронавірусної інфекції, наведена статистична інформація зазнала істотних змін.

Крім цього, навіть в різних дослідженнях все частіше зустрічаються поняття «ковідні відходи», «коронавірусні відходи», «відходи, інфіковані вірусом Covid-19» тощо.

Ми вважаємо, що все ж таки недоречно виокремлювати такий самостійний від інших інфекційних відходів вид як «ковідні відходи». За нашої реальності достатньо було б розробити спеціальний алгоритм поводження з ними та застосовувати вимоги щодо управління епідемічно небезпечними медичними відходами.

Такі вимоги до поводження з епідемічно небезпечними медичними відходами (категорія В) встановлені Державними санітарно-протиепідемічними правилами і нормами щодо поводження з медичними відходами. При цьому, до відходів категорії В належать інфіковані та потенційно інфіковані відходи, які мали контакт з біологічними середовищами інфікованого матеріалу: використаний медичний інструмент (гострі предмети: голки, шприці, скальпелі та їх леза, предметні скельця, ампули, порожні пробірки, битий скляний посуд, вазофікси, пір'я, піпетки, ланцети тощо); предмети, забруднені кров'ю або іншими біологічними рідинами; органічні медичні відходи хворих (тканини, органи, частини тіла, плацента, ембріони тощо); харчові відходи з інфекційних відділень закладу; відходи, що утворилися в результаті діяльності медичних лабораторій (мікробіологічні культури і штами, що містять будь-які живі збудники хвороб, штучно вирощені в значних кількостях, живі вакцини, непридатні до використання, а також лабораторні чашки та обладнання для їх перенесення, залишки живильних середовищ, інокуляції, змішування мікробіологічних культур збудників інфекційних захворювань, інфіковані експериментальні тварини та біологічні відходи віваріїв); відходи лікувально-діагностичних підрозділів закладів та диспансерів, забруднених мокротинням пацієнтів, мікробіологічних лабораторій, що здійснюють роботи із збудниками туберкульозу [1].

І знову ж таки доцільно наголосити, що йдеться виключно про відходи, які утворюються в закладах охорони здоров'я. Тоді як рекомендації населенню щодо поводження з медичними відходами, які утворилися в домогосподарствах, і дій у разі виявлення безхазяйних медичних відходів можна переглянути на вебсайті [3] Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

Водночас, потрібно усвідомлювати, що неналежне поводження з медичними відходами несе не тільки пряму загрозу здоров'ю людей, але й спричиняє істотну шкоду довкіллю. Зокрема, мова йде про засмічення та забруднення земель, вод, атмосферного повітря, створення небезпеки для рослинного та тваринного світу тощо.

1. Про затвердження Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.06.2015 р. № 325. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-15#Text> (дата звернення: 06.04.2021).

2. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 820-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 06.04.2021).

3. Як поводитися громадянам з відходами, утвореними у зв'язку з Covid-19 / Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/news/35781.html> (дата звернення: 06.04.2021).

ДЕЯКІ КОЛІЗІЙНІ АСПЕКТИ ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН НЕМАЙНОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Дубицька Наталія Тарасівна,
аспірантка за спеціальністю 081 –
Право

Донедавна у своїх наукових працях дослідники доволі небагато говорили про немайнові аспекти відповідальності у приватному праві, а той не піднімали цю тему взагалі. Тому, назріла проблема по-перше: дослідити це явище в українській правовій науці, по-друге: дати авторське визначення і, зрештою, визначити детермінанти меж відповідальності у приватному праві.

На сьогодні є чимало нормативно-правових актів, присвячених правовому регулюванню особистих немайнових прав Людини в сфері охорони здоров'я. Серед них: Конвенції про права людини в біомедицині (Convention on Human Rights and Biomedicine. DIR/JUR (96), 14, Strasbourg 1996) відомості про стан здоров'я людини визнає складовою права на повагу до приватного життя (ст. 10) та охороняється також положеннями Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 8).

Серед вітчизняних також: Основи законодавства про охорону здоров'я від 19.11. 1992 № 2801 у первинній редакції із змінами і доповненнями, який є інкорпорованим актом. Є також чимало спеціальних нормативно-правових актів, присвячених захисту прав і свобод Людини у сфері охорони здоров'я. Однак, все ще не вирішеними залишаються чимало колізійних питань на практиці, зокрема, і проблема визначення моральної шкоди.

Особливість цивільної відповідальності проявляється також у одній із її форм, а саме способі та порядку відшкодування моральної шкоди. З цього приводу погляди науковців є неоднозначними. Так, адже в Україні не лише не передбачено чітких методик нарахування розміру моральної шкоди, а й навіть бодай нижньої чи верхньої межі, як орієнтирів, що і мотивує суд в процесі визначення розміру відшкодування моральної шкоди враховувати основоположні цивілістичні засади розумності та справедливості. Причому моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, та не пов'язана, головним чином, з розміром цього відшкодування.

Як правило, нарахований розмір моральної шкоди підлягає відшкодуванню одноразово, якщо інше не встановлено договором або законом. Для прик-